

Nie taki wilk straszny

Materiał zawiera: 1 ilustrację, 1 prezentację multimedialną, 3 polecenia, 9 ćwiczeń, w tym 6 interaktywnych.

E-materiał wzbogacający do: Przestroga.

Bibliografia:

- Źródło: Jerzy Samp, *Wilcze buty*, [w:] tegoż, *Zakłęta stegna. Bajki kaszubskie*, Gdańsk 1985, s. 33–35.

Wilk

Źródło: Pixabay, fotografia barwna, domena publiczna.

Twoje cele

- poznasz teksty kultury, w których pojawia się motyw wilka,
- odczytasz pouczenie wynikające z tekstu *Wilcze buty*,
- poznasz związki frazeologiczne związane ze słowem *wilk*.

Postać wilka możemy spotkać w legendach, baśniach i mitach. W Biblii zwierzę to utożsamia się ze złem, a nawet z samym szatanem. Jego pozytywny wizerunek przedstawiają Indianie i Eskimosi, wśród których cieszy się szacunkiem i jest podziwiany za siłę i odwagę. Natomiast w przysłowiaach występuje niemal zawsze w kontekście negatywnym, np. „człowiek człowiekowi wilkiem”, „patrzyć wilkiem”. Wyraz wilk jest używany do tworzenia nazwisk czy też nazw własnych. Nie ulega wątpliwości, że to niezwykle zwierzę stanowi obiekt fascynacji m.in. kinematografii, w której popularny jest motyw człowieka przeobrażającego się w wilka.

Więcej o wilkach znajdziesz w lekcji: [Przestroga](#).

Zapoznaj się z prezentacją pt. „Motyw wilka w literaturze”, a następnie wykonaj poniższe polecenia.

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Polecenie 1

W literaturze i języku funkcjonuje sformułowanie – „człowiek człowiekowi wilkiem”. Wykorzystując informacje zawarte w prezentacji, wyjaśnij, jak rozumiesz te słowa.

Polecenie 2

Rozważ, czy „ocieplony” wizerunek wilka jako niezdarnego albo szlachetnego bohatera literackiego przemawia do czytelnika równie silnie jak wilka-okrutnika.

Polecenie 3

Podaj tytuł i autora innego, niewymienionego w prezentacji, tekstu literackiego, w którym pojawia się motyw wilka. Krótko opisz, w jaki sposób ten zwierzęcy bohater został ukazany w utworze.

Zapoznaj się z fragmentem bajki kaszubskiej „Wilcze buty”, a następnie wykonaj poniższe ćwiczenia.

((Jerzy Samp

Wilcze buty

Spotkali się raz na drodze wilk z lisem, a że wilk był bardzo smutny, więc lis zapytał go o przyczynę tego zmartwienia. Wilk na to:

– Oj, jakże mi źle na tym świecie. Dawniej byłem tak silny, że z łatwością mogłem unieść cztery konie na raz, lecz dziś, z przetrąconym karkiem, nie poradziłbym sobie nawet z jednym. [...]

Lis, słysząc te narzekania, zastanowił się, a po chwili mówi:

– Nie to jest najgorsze, że ci kark przetrącono, bo z pewnością jeszcze barana udźwigniesz, gorzej, że wciąż musisz biegać boso [...].

– Masz rację – odrzekł wilk, spoglądając na swoje łapy – ale któż by mi uszył buty?

– Ostatecznie mógłbym ci je zrobić, kiedyś uczyłem się tego fachu u samego szewca. [...] Zamówienie przyjmuję, lecz przecież nie zrobię ci butów z piasku i liści. Musisz najpierw mi przynieść wszystko, co do tej roboty będzie niezbędne, a wówczas otrzymasz to, czego pragniesz.

Wilk zgodził się bez słowa, lis zaś dodał szybko:

– Na początek potrzebny będzie baran, abym z niego zrobił **dratwę**.

Wilk pobiegł, ukradł szybko barana i przyniósł go lisowi. Ten, mając teraz co jeść, **odprawił** wilka.

Po paru dniach bosy wilk przyszedł dowiedzieć się, co z butami, a że lis zdążył już zjeść barana, odrzekł mu:

– Oho! Dopiero zrobiłem dratew, musisz mi sprowadzić tu cztery konie, abym wyprawił z nich skóry na buty dla każdej z czterech łap.

Wilk go usłuchał i **wnet** przywłókł lisowi wszystkie potrzebne konie. Teraz dopiero lis spał się jak bąk. A kiedy po jakimś czasie naszedł go wilk, by swoje buciska odebrać, rozzuchwalony do reszty lis mówi mu:

– Będzie jeszcze potrzebny wieprzek, a otrzymasz, czegoś pragnął.

Chcąc nie chcąc, wilk spełnił jego wolę, lis zaś tuczył się dalej, póki wilczyśko zniecierpliwione tak długim wyczekiwaniem nie zjawilo się ponownie. Teraz z kolei lis zażądał żywicy, która zastąpić miała klej. Kiedy i ta się znalazła, zapewnił swojego klienta, że jutro buty będą gotowe. Gdy wilk odszedł, lis szybko zagotował żywicę w wielkim kubie i czekał.

Następnego dnia przybiega wilk i z daleka woła:

– Dawaj mi tu zaraz buty, bo jak nie, to żywcem cię połknę.

Na to lis odpowiada mu spokojnie:

– Twoje buty są gotowe, wejdź tylko w ten kubeł, a same przylgną ci do łap.

Wilk uczynił, jak mu „szewc” nakazał, żywica przylepiła mu się do łap, a kiedy wydostał się z kubła, przyjrzał się nowym butom. Lis zaś chwalił swoje dzieło:

– A widzisz, jak dobrze leżą ci moje błyszczące buciki, żaden szewc nie zrobiłby tego lepiej ode mnie.

Wilczysko oglądało je ze wszystkich stron, kręciło łbem i cieszyło się w gruncie rzeczy, że nie będzie odtąd już boso biegać po lesie.

Gdy wracał przez pola, wytropili go **rataje** i zaczęła się pogoń. Wilk uciekał co sił, ci jednak dopędzili go wkrótce i otoczony ze wszystkich stron nie miał innego wyjścia, jak ratować się ucieczką przez jezioro. Rzucił się do wody i przepłynął jezioro wpław. Dopłynąwszy na drugi brzeg, ze zdziwieniem i smutkiem stwierdził, że żywica rozpuściła się w wodzie i znów jest bosy jak przedtem, lecz z usług lisiego szewca już nigdy więcej nie skorzystał.

Źródło: Jerzy Samp, *Wilcze buty*, [w:] tegoż, *Zakłeta stegna. Bajki kaszubskie*, Gdańsk 1985, s. 33–35.

Ćwiczenie 1

Określ typ narracji w bajce *Wilcze buty*. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 2

Uporządkuj w kolejności chronologicznej wydarzenia przedstawione w bajce *Wilcze buty*.

Zadowolenie wilka.

Roztopienie się butów.

Sprowadzenie koni.

Propozycja lisa.

Ucieczka przez jezioro.

Dostarczenie żywicy.

Spotkanie wilka z lisem.

Skargi wilka.

Przymiarka nowych butów.

Pogoń za wilkiem.

Przyniesienie barana.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Na podstawie przytoczonego fragmentu tekstu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F, jeśli jest fałszywe.

Stwierdzenie	P	F
Buty były potrzebne wilkowi.	☐	☐
Lis najadł się kosztem wilka.	☐	☐
Wilk okazał się groźną bestią.	☐	☐
Lis został ukarany za swoje kłamstwa.	☐	☐
Wilk jest łatwowierny, a lis przebiegły.	☐	☐

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Przyporządkuj cechy do bohaterów bajki *Wilcze buty*.

Lis

Wilk

inteligentny

kłamliwy

sprytny

łatwowierny

groźny

niemądry

przebiegły

niecierpliwy

podstępny

naiwny

fałszywy

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz pouczenie, które wynika z bajki *Wilcze buty*.

- ☐ Próżność i pycha nie popłaca.
- ☐ Należy się pogodzić z własną naturą i możliwościami.
- ☐ Chytry dwa razy traci.
- ☐ Naiwny zostaje z niczym.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Wskaż wyrazy wartościujące, które występują w tekście bajki *Wilcze buty*.

- ☐ wszystkie
- ☐ silny
- ☐ zniecierpliwione
- ☐ ponownie
- ☐ błyszczące
- ☐ zmartwienie
- ☐ smutny
- ☐ rozzuchwalony
- ☐ spokojnie

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Nazwij środek stylistyczny, jaki zastosowano w wyrazach *wilczyśko* oraz *buciska* i określ jego funkcję.

Ćwiczenie 8

Połącz związki frazeologiczne dotyczące wilka z ich objaśnieniami.

bajka o żelaznym wilku

doświadczony marynarz

głodny jak wilk

bardzo głodny

patrzeć (na kogoś) wilkiem

przeziębć się, siedząc na czymś zimnym

wilk morski

ktoś umiejętnie ukrywający swój zły charakter, swoje złe zamiary; obłudnik

wilk w owczej skórze

patrzeć (na kogoś) wrogo, z niechęcią, nieprzychylnie

złapać wilka

opowiadanie o czymś, co wydaje się nieprawdopodobne, nierealne, w co trudno uwierzyć

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij, czy sposób przedstawienia wilka w bajce Jerzego Sampa jest zgodny z obowiązującym [stereotypem](#) i wizerunkiem zapisanym w literaturze.

Słownik

dratwa

nić konopna lub lniana, używana przez szewców i rymarzy

odprawić

pozbyć się kogoś, nie spełniwszy jego prośb lub żądań

rataj

chłop zatrudniany na folwarku; parobek

stereotyp

uproszczony i zabarwiony wartościująco – pozytywnie, neutralnie lub negatywnie (zazwyczaj stereotypowe wyobrażenia mają charakter negatywny) – obraz rzeczywistości, utrwalony w świadomości człowieka

wnet

wkrótce

Notatki ucznia

Bibliografia

Kopaliński W., (2006), *Słownik symboli*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Rytm.

Ratajczak W., (2006), *Słownik motywów literackich*, Poznań: Wydawnictwo Nakom.

Samp J., (1985), *Zaklęta stegna. Bajki kaszubskie*, Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie.

Vargas W., (2020), *Bestiariusz. Zwierzęta*, Olszanica: Wydawnictwo Bosz.